

Research articles

Evaluating the Training Program of District Health System Management Learning (DHML) of Kalasin Province

Teerasak Phajan

Lecturer, professional level,
Sirindhorn College of Public Health,
Khon Kaen Province

Phitthaya Srimuang

Lecturer, senior professional level,
Sirindhorn College of Public Health,
Khon Kaen Province

Prapaijit Shumwaengwapee

Lecturer, senior professional level,
Sirindhorn College of Public Health,
Khon Kaen Province

Sedtapong Jata

Public health technical officer,
practitioner level,
Sirindhorn College of Public Health,
Khon Kaen Province

Abstract

This research aimed to evaluate District Health System (DHS) management competency of the participants in District Health System Management Learning (DHML) training program, a case of Kalasin Province. There were 50 trainees (learning teams) who were the members of 6 district health teams, and attended the DHML program in Kalasin Province, including Mueang Kalasin, Kuchinarai, Sam Chai, Nong Kung Si, Sam Chai, Kham Muang and Rong Kham districts. Data were collected by quantitative method using DHS management competency self-assessment, and qualitative method using focus group discussion. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics, including frequency, percentage, average, and standard deviation. Qualitative data were analyzed by content analysis. The results revealed that for the 1-year project which was divided into five workshops, all district health teams had their own projects (one project for one district) to be learnt and developed for improving the district health system. The level of essential and supplement competency for managing the district health system of the participants was examined three times. Therefore, the participant competencies were reported as having a moderate level at the first time (mean score = 3.66, SD = 0.45), a high level at the second time (mean score = 3.90, SD = 0.29), and a high level at the last time (mean score = 4.08, SD = 0.37).

In conclusion, this DHML training program of Kalasin Province was successful. Therefore, it should be beneficial to expand this program across Thailand in order to develop district health teams and also networks, within and between districts, to continually learn and work together.

Keywords : Training Program of District Health System Management Learning (DHML)

บทความวิจัย (Research articles)

การวิจัยประเมินผลโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ ของจังหวัดกาฬสินธุ์

ธีรศักดิ์ พาจันท์

วิทยากรชำนาญการ,
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

พิทยา ศรีเมือง

วิทยากรชำนาญการพิเศษ,
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

ประไพจิตร ชุมแวงวาปี

วิทยากรชำนาญการพิเศษ,
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

เศรษฐพงศ์ จำตา

นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ,
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอของผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำการศึกษาจากผู้เข้าอบรมหรือทีมผู้เรียนในการพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอ จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอสามชัย อำเภอก้ามวัง และอำเภอร่องคำ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน คัดเลือกตัวอย่างโดยการคัดเลือกตามคุณสมบัติ (Criteria) ของคณะทำงานพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System: DHS) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประมาณโดยใช้แบบประเมินตนเองด้านสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหา จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี Content analysis ผลการวิจัยพบว่า ตลอดระยะเวลาการอบรม 5 ครั้ง ใน 1 ปี ทีมผู้เรียนทั้ง 6 อำเภอสามารถพัฒนาโครงการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบสุขภาพในอำเภอของตนเองอำเภอละ 1 โครงการ ผลการประเมินสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ ทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะเงา จำนวน 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ประเมินในการอบรมครั้งที่ 1 ส่วนครั้งที่ 2 ประเมินในการอบรมครั้งที่ 3 และประเมินครั้งสุดท้ายในการอบรมครั้งที่ 5 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายเช่นเดียวกัน ในภาพรวม พบว่า ครั้งที่ 1 ทีมผู้เรียนมีคะแนนสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66 คะแนน (S.D. = 0.45) ส่วนครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะเท่ากับ 3.90 คะแนน (S.D. = 0.29) และ 4.08 คะแนน (S.D. = 0.37) ตามลำดับ

สรุปได้ว่าโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ดังนั้น ควรขยายพื้นที่และพัฒนาเครือข่าย (Network) การทำงานในการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งทีมผู้เรียนภายในอำเภอและทีมระหว่างอำเภอ

คำสำคัญ : การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ

บทนำ

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษาสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข เริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2506 โดยแรกก่อตั้งเป็นศูนย์ฝึกและอบรมอนามัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเปิดการสอนหลักสูตรพนักงานอนามัยเป็นหลักสูตรแรกต่อมามีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เพิ่มขึ้นจนกระทั่งในปี พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบันได้มีการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีโดยสมทบร่วมกับมหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (ทันตสาธารณสุข) หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (ทันตสาธารณสุข) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเวชกิจฉุกเฉิน ในปัจจุบันวิทยาลัยฯ ดำเนินงานของภายใต้ ปรัชญา คือ “จัดการศึกษา ผลิตความรู้สู่ชุมชน พัฒนากำลังคนอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

ซึ่งมีปณิธานคือ “วิทยาลัยมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในชุมชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

การบริหารวิชาการสู่สังคม เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ซึ่งในปี 2557-2558 ร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 7 ขอนแก่น พัฒนานุเคราะห์สาธารณสุขเพื่อให้มีศักยภาพในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System ;DHS) ซึ่งปัญหาในการพัฒนาระบบสุขภาพมีความสลับซับซ้อน (Complex)¹ ดังนั้น จึงมุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพการจัดการสมัยใหม่ให้แก่ผู้บริหารและทีมงานบริหารระบบบริการสุขภาพระดับอำเภอ และภาคีเครือข่ายภาคประชาชนและผู้นำชุมชน โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญอันหนึ่งคือการพัฒนากระบวนการจัดการข้อมูลสุขภาพระดับอำเภอ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการระดับอำเภอเพื่อสนับสนุนการมุ่งสู่อำเภอแห่งการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งทางวิทยาลัยฯได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยเป็นหนึ่งในศูนย์ประสานงานและจัดการการเรียนรู้ (Learning and Coordinating Center: LCC) ให้กับจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอภูผามาศ อำเภอหนองงูเห่า อำเภอสามชัย อำเภอกมลาไสย และอำเภอร่องคำ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทีมสุขภาพระดับอำเภอ (Learning Team: LT) ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ โดยจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้น

ดังนั้นเพื่อทราบประสิทธิผล ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการจึงจำเป็นต้องทำการวิจัยและประเมินผลโครงการดังกล่าว โดยมุ่งประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหลัก (Objective